

Актуальність розроблення валідної діагностики психомоторного розвитку молодших школярів з вадами інтелекту

Шевцова. Я. В.

Психомоторні можливості, здібності і спроможності кожної людини як суб'єкта, виконуючого рухи, є індивідуалізованими характеристиками особистості.[2]. Прості рухові акти, сенсорні пороги і швидкості добре підлягають вимірюванню, є генетично детермінованими і онтогенетично стабільними; вони константні за параметрами, і об'єктивно характеризують індивідуальну рухову активність людини.(Т.В. Дегтяренко зі співавт.,2008). Результати психофізичних досліджень спроможні діагностувати не тільки патологію в психофункціональному стані людини, а й виявляти на підставі швидкостей сенсомоторних реакцій у дітей, порівняно із середніми статистичними показниками для певного вікового періоду, а також велика кількість похибок під час проведення психофізичних тестів указують на наявність затримки психофізичного розвитку дитини. [1]

Спираючись на позиції різних дослідників, ми розглядаємо психомоторну дію як сукупність і послідовність розумових та моторних дій в тілесному просторі людини, спрямованих на розв'язання пізнавальної задачі.

Мета дослідження: визначити стан перцептивно - когнітивного розвитку та дослідження межових можливостей зорового сприйняття у розумово відсталих молодших школярів у порівнянні зі здоровими однолітками за об'єктивними психофізіологічними критеріями.

Для досягнення поставленої мети вирішувались наступні **завдання:**

1. Провести психофізіологічне дослідження, що до визначення стану перцептивно - когнітивного розвитку та психомоторних якостей у розумово відсталих молодших школярів в порівнянні зі здоровими однолітками за тестовим завданням: «зашумлені фігури».

2. Запровадити співставлення стану зорового сприйняття та психомоторних якостей за об'єктивними критеріями психофізіологічного статусу у молодших школярів з вадами інтелекту і здорових учнів відповідного віку.

3. Порівняти показники успішності виконання тестових завдань учнями контрольної та експериментальної груп за статевою ознакою з метою виявлення відмінностей у перцептивно-когнітивному розвитку у розумово відсталих молодших школярів і здорових дітей аналогічного віку.

Методика дослідження: Програма комплексного психофізіологічного обстеження дітей. [3]. Призначений для оцінки психофізіологічного статусу людини на основі аналізу швидкості сенсомоторних реакцій, порогів зорового сприйняття.

Тест. «Зашумлені фігури». Призначений для дослідження межових можливостей зорового сприйняття. [Методи нейропсихологічної діагностики.

Практичне керівництво: Монографія. / Л.И. Вассерман, С.А. Дорофеева, Я.А. Меерсон. - Спб.: Стройлеспечать, 1997. - 304 с. : іл.]

Принцип методу: Досліджується корковий аналіз комплексних подразників різної складності, спрямованих насамперед, до зорового аналізатора; одночасно досліджується і корковий синтез, тому що впізнання зображень в основному являє собою відтворення тимчасових зв'язків, утворених у минулому життєвому досвіді.

У тесті використовуються чотири відомих фігури або предмета (квадрат, коло, трикутник і зірка) для варіанта зі зменшенням рівня шуму й чотири зображення (кінь, ялинка, парасолька і слон) для варіанта зі збільшенням інформативності. По тесту визначаються середні межі значення «рівень шуму» і «рівень інформативності» при яких, пацієнт упевнено впізнає зображення.

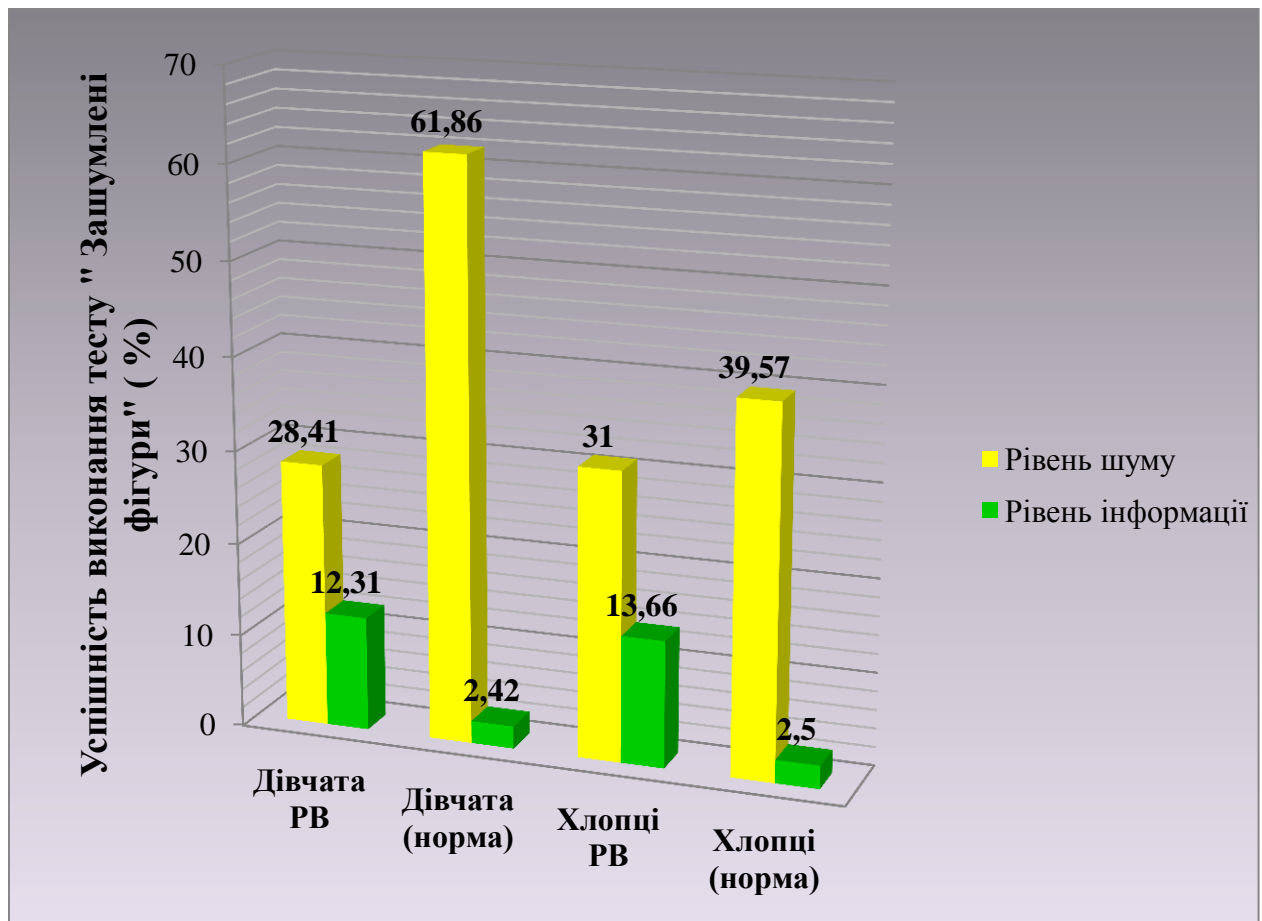
Процедура: Пацієнт дивиться на екран монітора, на якому пред'явлений шум зі схованим зображенням, а потім автоматично відбувається поступове зменшення рівня шуму від 100% до 0%. Завдання пацієнта розпізнати предмет, назвати його й у цей момент нажати будь-яку кнопку на клавіатурі. Використовуються 4 різні контурні зображення. Фіксується у відсотках рівень шуму, при якому пацієнт розпізнав зображення.

Аналіз і обговорення отриманих результатів:

На протязі 2010-2011 навчального року було проведено експериментальне дослідження взаємозв'язку показників перцептивно-когнітивного розвитку та психофізіологічних якостей розумово відсталих молодших школярів.

В експерименті брали участь 30 розумово відсталих учнів 1-го та 3-го класів спеціальної загальноосвітньої шкіл № 1, та № 2м. Херсона віком від 7 до 12 років, а також контрольна група у кількості 30 учнів 1х -3х класів такогж віку ЗОШ №1м. Цюрупинська. Для здійснення порівняльного аналізу успішність виконання тестових завдань контрольну та експериментальну групи було поділено на дві підгрупи по 15 чоловік за статевою ознакою.

Здійснено порівняльний аналіз тестових завдань «Зашумлені фігури», призначений для дослідження межових можливостей зорового сприйняття у розумово відсталих учнів і дітей контрольної групи без вад інтелекту його результати представлені на **(рис.1)**.

рис.1. Успішності виконання тесту « Зашумлені фігури» у розумово відсталих молодших школярів і учнів контрольної групи за показниками рівнів шуму та інформації.

Аналіз отриманих результатів за порівнянням чотирьох груп (рис.1.) Показники успішності виконання психофізіологічних тестів де середнє значення становить: **норма (рівень шуму 55 → 65), (рівень інформації ← 2 ... 3)** Показало зниження успішності виконання тесту в цілому у (розумово відсталих дівчат рівень шуму – 28,41, рівень інформативності-12,31) (контрольна група дівчат рівень шуму - 61,86, рівень інформативності – 2, 42). У (розумово відсталих хлопчиків рівень шуму –31, рівень інформативності-13,66) та відповідно контрольної групи (шуму –39,57 рівень інформативності-2,5)

Виходячи з проведеного порівняльного аналізу, слід відзначити що показники перцептивно-когнітивного розвитку та психофізіологічних якостей розумово відсталих, як у дівчаток так і хлопчиків є недостатньо розвиненими і вони відстають від здорових дітей за рівнем розвитку психофізіологічних якостей.

Кількісні показники психофізіологічного тестування аналізувалась за допомогою методів варіаційної статистики. Визначали середнє значення показників (M), середньої помилку ($\pm m$). Достовірність відмінностей між експериментальною і контрольною групами визначали за допомогою двохвибіркового критерію Вілкоксона; Різницю між двома середніми

величинами вважали достовірною при $p \leq 0,05$. Математичні операції проводилися у програмних пакетах Microsoft Excel 2003 та "Statistica 6.0"

Висновки.

1. Комплексне обстеження розумово відсталих молодших школярів та їх однолітків з використанням об'єктивних психофізіологічних критеріїв дозволило встановити ступень зниження рівня перцептивно - когнітивного та психомоторного розвитку у дітей з вадами інтелекту за показниками успішності виконання тестів: зашумлені фігури, сенсомоторні реакції, кубики Косса.
2. На підставі порівняльного аналізу стану перцептивно - когнітивного розвитку у розумово відсталих молодших школярів і їх здорових однолітків, слід дійти висновку про недосконалість зорового сприйняття за показниками рівня шума та інформативності, зниження швидкості сенсомоторних реакцій і дефіцитарність психомоторних якостей.
3. Співставлення стану зорового сприйняття у дівчаток і хлопчаків дозволяє зазначити статеві відмінності в контрольній групі дітей, в той час як у учнів з обмеженими пізнавальними можливостями достаменної різниці в успішності виконання психофізіологічного тесту « зашумлені фігури» дівчатами і хлопцями не виявляється.
4. Визначено рівень дефіцитирності перцептивно - когнітивного та психомоторного розвитку у розумово відсталих молодших школярів за об'єктивними критеріями оцінки психофізіологічного стану дітей у порівнянні зі здоровими однолітками. Отриманні дані вказують на необхідність оптимізації психомоторного розвитку молодших школярів з вадами інтелекту з метою покращення стану їх пізнавальної сфери.

Література:

1. Дегтяренко Т.В. Ковиліна В. Г. Психофізіологія раннього онтогенезу.- Київ, 2011.-С. 36
2. Скворцов. І.А. Ермоленко.Н.А. Развитие нервной системы у детей в норме и патологии.- М.,2003.
3. Дегтяренко.Т. В. Психофізіологія раннього онтогенезу- Київ, 2011.-С. 262.